

Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

ХАНТЫ ЯСАҢ

ПЯТНИЦА

18 декабря 2015 года

№ 24 (3444)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Касум мұвн вэдты сәран хә Андрей Канев

**Тәм
номерән
лұнтаты:**

4

Хутыса Сұмәтвош
район хущи шуши
мирәт вәлдәт

5

Ханты не Татьяна
Кондратьева йис
ернасәт ёнтты
хошл

7

Валентина
Тарлина икел
пида вүдәт
ләвәлман вәлдәңән

9

Еремей Айпин
хәншум киникайл
посн хәнтәт
оләңән кина верса

16

Ёмвошн финн
ики нарәс
сувәт арталдәс

В.Еновверумхур

11

Мирев мойдуптасыйт

Ёмвош округ 85 ода ювум хаталдн мет тәса па яма рәпитум хуятат мойдуптасыйт.

Россия мұв Совет Федерация кәша ими Валентина Матвиенко Ишакты непеқан Сүмәтвош район эвәлт **Руслан Проводников** мойдуптаслэ. Елды «Благодарность» немуп ишакты непеқан Нуви СәнхумвошрайонКасум кәрт эвәлт Россия мұв мастер хә **Яков Тарлин** па вухаль мир поэт ими **Светлана Динисламова** кәтлуптасыйңан. Ё м в о ш о к р у г

губернатор не Наталья Комарова кәрәш нем «Почётный гражданин Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» вухаль икия **Анатолий Кауртаева** мәс. Ши тумпи «За развитие культуры коренных малочисленных народов Севера» мевд посн Нижневартговской мұв эвәлт Аган вошәң не **Татьяна Уколова** мойдуптасы.

Ульяна ДАНИЛО

Нявремәт вухн мәдыйт

Экзамен мәты пурайн сот балл холумтум нявремәт хәс шурәс шойт вухн ёша мәдыйт. Ши олаңан округ правительства мирхот пурайн уша йис.

Округ вәндтәты па айлат ёх верәт тәты департамент кәша не Любовь Ковешникова лупәс, хуты 2016-мит одн няврем и экзамен пәты сот балл холумтәл ки – 20 шурәс шойт ёша вүл. «Ши тумпийн елды арсыр нумсәң кәсупсәтн нух питум нявремәт ищи вух ёша холумтты питдәт. Шиты олаңмит

тәхи пәты 5 шурәс шойт, кимит тәхи – 4 шурәс шойт па хәдмит тәхи – 3 шурәс шойт вух», – лупәс Л. Ковешникова.

Лүв эвәлтәда уша йис, хуты тәм одн экзаменәт пурайн 46 няврем сот балл холумтәс, шит тәнял одкинъши аршәк.

Ханты ясаңа тулмаштәс Людмила ШУЛЬГИНА

Югра мұв вулаң непеке еша пасыра верды

Ван хәтлуп тыләш 9-митн Ёмвошн округ дума депутатәт 50-мит мирхота әктәшийлсәт. Дума кәша хә Б. Хохряков округ мирева емаңхәтл елпийн ям вүща ясәт лупәс.

Мирхот однитумн дума хуши рәпитты ёх мевд посәтн мойләсыйт. Щәлта «Почетный гражданин Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» немн кәт хуят мәсыйңан, шит Нижневартговской районан «Югра лыднуптәты» тәхи кәшәя вәдты ханты хә Анатолий Кауртаев па «Сургутнефтегаз» хуши рәпитты хә Иван Айдуллин.

Мирхотн ясәң мәнас,

хуты Югра мұв мет вулаң непекеша пасыра верды. Ши непеке посн елды округ дума хуши 38 депутат рәпитты питл, интәм щәта 35 хәннехә вәд. Щәлта дума ёх лупсәт, хуты йилуп поступсы ширн шуши мирәт ассамблея депутатәт атәлта пириты ән питдыйт. Ин вәнты щәта хәдүм хуят шуши мир верәт лавадман рәпитәс, шит Еремей Айпин, Надежда Алексеева па

Ёх пәта рәпитләт

Ван хәтлуп тыләш 14-мит хәтәдн Ёмвошн РИЦ «Югра» немуп тәхийн телевиденияйн, радивайн па газетаитн рәпитты хәннехуятәт Югра мұв Дума хот кәша хә Борис Хохряков пида вәйтантийлсәт.

Вәйтантупсы мәнум пурайн Б. Хохряков тәмиты путәртәс:

– Ма ширемн, мет вулаң вер – шит округев бюджет вухәт йилпа юхәтты одпәтаямсыева лүңәтты, ләдн елды пелы кашәң вер мұң Югра мұвевн тәса па яма ат вәс. Юхи хәшүм одн 187 миллиард шойт вух тәйсүв па шитәт ишипа ән тәрумсәт. Шит пәта арсыр тәхет эвәлт 31 миллиард шойт арат вух па кәншсүв, ләдн округевн йилуп поступсәт тўңширәңа ләшәтты ат веритсүв. Мосл лупты, хуты тәм пұш шеңк ар вух йилуп хотәт ёша павәтты верәта мәнсәт. Ши тумпийн, итәх вухәт айлат ёхлүв округев луватн субсидия ширн вәдты хотәт ләтты пәта есәлсыйт. Шит пәта ипотека вүты ширн тәм пұш ямкем ар хәннехә лыведа вәдты хот мушәтәс па ямсыева вәдты-хотты ширләд

елды ләшәтсәт. Ма вүтышәдүм лупты, хуты арсыр верәт кўтн округ кәшәйлүв нәмәссәт, муй ширн ар нявремәң хоттел ёха вухн нәтты, ләдн дыв вәдупсәл кеншәка па яма ат йис. Ши ёхлүв, вантә, ар ол мәр йилуп хотәтомәсты тәхет лыведа лавадсәт. Тәмхәтл мұң округев бюджет вухәт иса ши верәта мәндәт, ләдн Югра мұвев хәннехуятәт яма ат вәсәт, тыләш вух ёша холумтсәт па нявремәләд вәшкәта елды ат енмәлсәт.

Юхи хәшүм шосн Югра мұвев Дума хот кәша хә лупәс, хуты округев бюджет вүты кашәң пурайн лавадәт. Тәп ши вер ям, хуты мұң арсыр поступсәт Россия мұв законәт ширн тәйлүв па шитәти одмәр тўңширәңа па вәшкәта Югра хәннехуятәт пәта ямсыева ләшәтлүв!

Владимир ЕНОВ

поступсы нух вантсәт. Ши непеқан Югра мұвев хўваттыйн мет мосман па лавадман тәйты мұвәт олаңан хәншман вәд. Интәм мұң мұвевн лавадман 24 щимәш тәхи вәд. Ши непеке хәншсы, ләдн елды ши тәхетн шушия вәдты па рәпитты ёх кўтәдн яма па ләхсәңа ат вәсәт. Щәта мұв илпи тащ вүты ёх рәпитләт. Ши поступсы ин олаңмит пұш вүсы, елды ши непеке депутатәт па яма па тәса вантты питдәт, 2016-мит одн олаңмит мирхотн кимит пұш вүләт.

Надежда НОВЬЮХОВА

Александр Филипенко. Ши хәннехәйт округ мирн пирисыйт. Елды ассамблея ишиты рәпитты питл, тәп шив иса депутатәт эвәлт ёх пиридыйт. Б. Хохряков лупәс, хуты елды шуши мир верәт лавадман вет кем хәннехә рәпитты питл. Е. Айпин лупәс, хуты шуши мирәт ассамблея рәт мирев нұшайт тўңматман елды ишиты рәпитты питл.

Щәлта мирхотн депутатәт йилуп

3,5 миллион мултас шойт вух шуши мир нётупсыя китды

«Социально-экономическое развитие коренных малочисленных народов Севера автономного округа на 2014-2020 годы» немпи поступсыя 3,5 миллион мултас шойт вух пунды. Елды ши арат вух хўд па вой ведпәсләты верәта мәнл.

Мўв-авәт лавәлты вер тәты департамент кәщә хә Евгений Платонов лупәс, хуты ши нётупсы па одн вух вәнт шушийн вәлты 28 хуят еша

холумтәл.

«К он д и н с к о й, Сўмәтвощ, Октябрьской па Нуви сәңхум районәтн вәлты 25 хуят дыв сәттәда вўт

кәртәтн хотәт, лупәсәт, ампарәт па па мосты хотәт омәссәт, шит пәты йилуп одн юхды 3,5 миллион шойт вух холумтәл. Шитумпийн

Ханты-Мансийской па Нуви сәңхум районәнән вельщи рәпитты олңитум хәлүм хоттел ех сот шураc шойт еша холумтәл», – лупәс Евгений Платонов.

**Ханты ясаңа тулмащтәс
Людмила
СПИРЯКОВА**

Ар нявремәң хотәң ех нётупсы вухн мәлдыйт

2011-мит одн округ дума ех йилуп поступсы ләщәтсәт. Ши непек хўват ар няврем тәйты ех хот омәсты щира мўв хәрн мәлдыйт. Тәм ванән округ дума мирхотн депутатәт ши поступсы еша пасыра версәт. Интәм ар няврем енмәдты ех мўв юкана вухәтн мәты питдыйт.

Ши оләнән лупәс округ дума кәщә хә Борис Хохряков. Ши хотәң еха, хуйтат сыры мўв вохты щира непек хәншсыйт, интәм па ши вохты непек хәншты мосл. Хуты дыв ин мўв юкана субсидия вух вўты ләңхаләт. Хутыса ши вер мәнл, йилуп поступсийн иса яма па тәса хәншман вәл.

2016-мит ол хәт тыләщ мәр мўв лотәт вохты мир немәт хәншум непек кәщә ехн тәса вантды.

Ши хуятәт, хуйтат ши вухәт вўты ләңхаләт, и непек хәншлтәдыйт. Па елды дыв мўв хәр юкана субсидия вухн мәлдыйт. Муй арат шойт вухн дыв мәлдыйт, комиссия ехн тәса арталәдыйт. Дыв вантты питләт, муй арат няврем ши хотәң ех хуши вәл, муй арат квадратной метра хот дыв ин тәйләт. Иса ши нётупсы и миллион кәтсот шураc шойт вух эвәлт хәлүм миллион нивдсот шураc шойт

вәнты йил. Ши оләнән лупәс дума кәщә хә Б. Хохряков. Елды лўв ястәс, хуты ар няврем тәйты ех пәты щит шеңк ям нётупсы питл, ләдн

дыв соращәк йилуп хот атләтсәт па яма ат вәсәт.

**Надежда
РАГИМОВА**

Корлики кәртән хотәт омәсты вер

Тәм одн Корлики кәртән вәсум па кәщә ләңкәр не Виталия Леонидовна Чехомова эвәлт уша версум, муй щирн хотәт омәсты вер ләщәтман вәл.

Тәм одн щәта кәт хотуп хот омәссы. 2015-мит одн шуши мир эвәлт немүлт хуят хот омәсты пәты субсидия вух ән вўс.

Хотәт омәсты верн мет сыры немасыя кәсупсы мәнл, ши юпийн Ларьяк кәрт кәщайт мосты кәртәта хотәт омәсты ех китләт. Хотәт омәсты вер тәты кәщә хә кәртән мосты рәпатнекәт рәпатая вўд. Тәняд

Вудаң Отечественной ладән ладясум пәты Кев хурас версы, кәртәң ех иши нётсәт. Шеңк мосл йилуп культура хот омәсты, тәп вух әнтәм, щирн тәп катра хота и хот йит верды.

Па мўва касәлты поступсы унтасн пенсияя мәнум учитель хуят пәты па вошн хот ләтсы па лўв щив касләс.

**Людмила
ЛОНГОРТОВА**

Мирем пата сәмем хошийл

**Сүмәтвош район администрация
кеща ики Сергей Владиславович
Кравченко пида путәр.**

– Сергей Владиславович, муйсәр нұшайт Сүмәтвош районан мир тайлдат?

– Тәмхәтл Сүмәтвош район 80 % арат вұх Ёмвош округ бюджет эвәлт нётман тайла. Ёх яма вәлтәд кеша 2030-мит од вәнта елды рәпитты вер ләщәтсүв. Мет вудаң – па мұвәт эвәлт мир Вогулка па Ләв юхәннән хұват мойләты яңхтәд пата арсыр суртәт верлүв.

Мет давәрт вер – щит мұң машинайн яңхты эшәт ән тайлүв. Вантә, Сүмәтвош района ички пурайн тәп тәд мәра верәнтты эшәт хұват яңхты пиш вәд. Лүнән Ас хұват тўтәң хоп мир тәтьядл. Кашәң пұш

Сүмәтвош мұва ёх тўхләң хопн яңхты пиш тайләт. Щи пата детўт тыв тәты вер мет давәрт. Щәлта районэвн вошәт кўтн так карты эшәт ән тайлүв. Ин эшәт верты непекәт ләщәтсүв. Щит Игрим вош эвәлт Сүмәтвош па Приобье вәнта так карты эш ләңхалүв верты. Елды Игрим вош эвәлт Саранпауль вош вәнта ишимәщ эш омәсты питлүв. Ма нәмәстемн, тәм эшәт тывты юпийн Сүмәтвош районан мир ямашәк вәдты питләт.

– Нәң щиренән муйсәр давәрт сўртәт мет сыры мосл тўнматты?

– Ма сәмем шеңк вера хошийл, мир тәрумтәд мурт рәпата ән тайләт. Щәлта тәм

мәнум одәвшеңклавәрт вәс. Сүмәтвош район бюджета ар вух мийдюм «Приобьтрубапровод-строй», «Игримречь-транс» па «Игримский РЭБ флот» тәхет верәт давәрта мәнсәт. Лыв итәх хуятәт рәпатайды хәйсәдал. Елды 2016-мит одн верлүв ямашәк мәнты питләт. Мирев рәпатайна йиләт. Щәлта Игрим вош так карты эшәңа йитәд пурайн ар рәпитты тәхи тывл. Ин тәм хәтл иса район хуца рәпатайды 283 хәннехә хәщәс. Щи кўтн арсыр тәхета рәпатая 194 хуят мосл. Щи пата каркам хуят кашәң вера кўншемәты пәкәл.

Щәлта район вошлүвн хотәт, вантә, ард пеләк юх эвәлт омәсман вәдләт. Щи пата ин мир вәдты хотәт шеңккатрая йисәт. Сүмәтвош районан ёх яма вәдты кеша йилпа ар хот омәсты мосл.

Щи тумпи ар од мәр давәрт сўрт – щит Тәк кәртән сәңхум илды Ас йиңка нийл, ин тәмхәтл рўва илпия тәлаң вош хулы мәнәс. Щит мет айлда ләщәтты вер, ин тәп ёха йилпа хот омәсты лотәт мәты питсүв.

– Сергей Владиславович, муй иты нәң нәмәсләң вухәң рәпатайт районан верты?

– Вухәң рәпата иса мосл районан тайты. Сүмәтвош район хуца мет ташәң кев мұв. Тәп тата вәдты шуши мир щирн хурамәң кев мұв кетумты ән рәхл. Итәх

мир нәмәсты щирн, тата сорни па па тынәң кевәт кәншты мосл. Ма щиремн, мир яма вәдты кеша, кев мұвн рәпатайт верты мосл. Тәп щәта айлда па тәса кәпәртты рәхл. Щи рәпәтн тумпел яма рәпитты мосл.

Ин Сүмәтвош районан кев мұвн сорни нух вұйман юкан тәхет вәдләт. Щәлта Игрим вош пўңәлн газ нух талман «Евротәк» немуп тәхи рәпитл. Мұң дыв пидада кашашты непек посн вәдлүв. Ин мұң технопарк пида па яха кәпәртлүв. Йиңк тыстама верты щўңкәт ләщәтты ләңхалүв. Щи тумпи кирмәщ верты питлүв.

Мет шопәң мұң мұвевн мойң ёх юхтыйлты вер яма ләщәтты мосл. Вантә, мұң дампев кев мұв па немәлт тәхийн әнтәм. Тата тәдн певәдты хошум йиңкуп дорәт вәдләт. Юхәнәт кўтн мет хурамәң Ләв ищи мұң хуцава вәд. Хәнты хұв йисн тата Россия мұв Меньшиков хон ики шависа. Щи тумпи па арсыр йис верәт тәм мұвн вәдләт.

– Муй нәң, Югра мұв 85 ода ювум па йилуп ода сәхумтэвартән мира луплән?

– Тынәң рәт мирие, йилуп од пида нынты, округев 85 од пида!

Йилуп 2016-мит одн иса верләң тәса па яма ат тывләт.

Хоттелд ёхләң, рәтләң па вәтәң хуятләң мәшн, кәшийн ал хойдайт. Мет шопәң вәдты мұвән мосман тәядн. Нәйн, Вәртән лавәлман ат тайлдайт! Тәрум мәты кашәң хәтла амәтман нух кидаты! Уйңа, нәптәңа хұв йис вәдаты!

**Ульяна
ДАНИЛО**

ВЭЯТН ЩИ ОЛӘҢҢАН

Хўд велпәсләты верәт

Тәм ванән Ёмвош округ губернатор ләңкәр хә Геннадий Бухтин нётты ики Александр Новьюхов Сүмәтвошн хўд велпәсләты верәт әхтыйн мирхот ләщәтыдәс. Тыв Сүмәтвош, Устрём па Тәк кәртәт эвәлт хўд тухдыман вәдты ёх юхтыйлсәт. Лыв ияха хўд велпәсләты Федеральной поступсы нух вантсәт.

Йис ернасат ёнтты вер уша вердум

Лянтор вош ханты мир йис пурмасат шавиты хотн вадмеман, арсыр ханнехуятат пида вэйтантайдсум. Дыв күтэдн Татьяна Семёновна Кондратьева (опрац немал Песикова) вэс. Песиковат рэт ёх Ляма юхан пүнәлн Пим депн йис пурайт вүш эвәлт дыв юканәла тәюм вүдәт давалман па хүд муй вой велпәслуман вәлты-холты ширлад ед тәсәт. Татьяна ши хоттел хуятат хуши сема питәс па айтелдн енмәс. Муй ширн лүв ай пура олдал мәнсәт, муйсәр верәт ши олан нумәсн хәшсәт, ма тәм не пида путремәсум.

– **Татьяна Семёновна, муй ширн нәң айтелдн вәнт кәртән енумсән па муй хурасуп нумсәт ши вәлупсән олан ин лупты веритлән?**

– Ма ай пура олдам иса вәнт кәртән аңкем-ащем пүнәлн мәнсәт. Ин тәмхәтл вәнта ма кашәң вер ямсыева нәмдем, хути мүн, нявремәт, юнтсүв па мүн вән хуятлүвн шеңк яма тайсыюв па арсыр рәпата верәта айтелдн вәндтәсыюв. Мүн и аңкеп-ащеп няд эви иса ияха енумсүв. Ма юпемән и пухдеңки па вәс. Тәп еша әхәт лүв мулты мәшән юхәтса па еша вәс әнтәма ши йис. Ашколайн вәндтәйдмем оләнн ма итәх пурайн щиты нәмәссум, хути а муй ширн кашәң хәтл мәр юдн мүн вәлупсы ширев иса и хурасн мәнәс, мәтты ки лүв иса ид тахәрләс. Ин па вәна ювмем күтн иса па ширн нәмәсты питсум па щит пәта луплум, хути мүн ай пураевсора едн хәшсә па ин ләдн ищиты ши вәнт кәртән вәлупсы ширәта питты па пирәш ханты ёхлүв күтн яңхты, омәсты, арсыр верәт оланн путәртты, няхты. Ма ширемн, мүн айтелдн шеңк яма енмәлдтсыюв. Яма нәмдем, муй ширн ащем мәнәма нохәрьюх эвәлт тәс ай хоп воңхәс па ләп верәс. Щәлта ям па тевәң хәтдыенән, хәт ола ювмем пурайн, лүв мәнәм ши ай хопа делтәс, ёшәләма ләп мәс па тыведт-тухелдт хопн яңхты немасыя

вәндтәты пиньшәслә. Ши вүш эвәлт па елды пелдыма иса вәтша ширн ай хопн яңхты питсум.

– **Хән па нәң аңкенән-ащепән ашкола вәндтәйдтәсыи?**

– Лапәт ола ювмемән, ма ашкола-интерната вәндтәйдтәсыюм. Мосл лупты, муй ширн ши пурайн ма рүш ясәнән иса ән па хошсум путәртты. Тәп еша әхәтшәк айлтыева рүш ширн вәндтәйдсум. Кашәң вер интернатн муй ашколайн шеңк сәмәна тайсум. Тәп рәт ясневән ханты нявремәт дыв күтелдн путремәты ән есәдсыйт. Мин па ищипа ияха әктәшлүв па путремәлүв. Аңкем шеңк ан ләңхәс, ләдн ма елды вәндтәйдсум па щит пәта иса щиты лупәс: «Муй пәта мүн эвилүв вәндтәйдтәсыи вүянтсәт, вәншәка йиләт па ищипа икия мәнләт?» Ма ащем па иса па ширн лүведа путәртәс, муй ширн тәм йисн вәлупсы иса па хурасакерләс. Щит пәта яма ат вәндтәйдтә

па дыв ширедн елды вәлты-холты ширлад ат ләшәтләт. Щәлта ямсыева вәндтәйдтәсыи кәш ән ки тайләт, щит мүн хушева ат юхәтләт па вәнт кәртәтн ат вәлдәт. Әхәт ащем ясәт ширн ши вер ши тывәс: вантә, ма па Аграфена Семёновна упем ими, кәт не, тәп вәндтәйдсумән па кәт упенәлүв вән кәртәтн рәт мүйевн елды вәлты питсәнән.

– **Муйсәр ашкола нәң етшуптәсән па хута елды вәндтәйдсән?**

– Ма 1970-мит оләнн Тундрино кәртән нивәлмит классәң ашкола етшуптәсум. Щәлта Русскиной кәрт ашколайн 9 па 10-мит классәтн вәндтәйдсум. Ши юпийн вән упем, Аграфена Семёновна, хуши Рига воша Латвия мүйә вәлты мәнсум. Ши мүйн ма Цейсиское медицинское училищә ай тохтүр не ширн вәндтәйдтәсыи питсум. Кашәң вер ма иса сәмәна ләшәтсем па

тайсем. Вәндтәты верем тумпийн латышской ясәң уша павәтты питсум. Идем од мәр тәп ши мүйн вәсум. Ши тәхийн кашәң пурайн дыдем юхи ермәс па итәх күтәтн маисаләтты ән па веритсум. Әхәт тохтүрәтн вантсыюм па тәм увәс мүйәма юхды пелды мәнты парсыюм. Ши шорс пүнәлн вәлты мүй, вантә, мәнәма иса ән рәхәс. Тәта ма тумтака йисум, яма па такән ләдтә ширн юхәтсыюм. Щәлта Ёмвош медицинской училищә ин елды вәндтәйдтәсыи питсум.

Ши вәндтәты тәхем яма етшуптәсум пәта ма нумсем ширн рәпата мушәтты веритсум. Щит пәта Пим воша юхәтсум па пәднция мәнсум. Рәпата мәнәма әнтәм вәс па ма ай нявремәт давалты хотн воспитатель не ширн рәпата вәйтсум па әхәт интернатн ай тохтүра вәсум. Тәм Лянтор вош музей хотн ищи рәпитсум. Щәлта ар од мәр коммунальной хозяйства тәхийн иса пенсия вәнта рәпата тайсум.

– **Татьяна Семёновна, нәң 1990-мит оләнн «Найлә» немуп якты-ариты тәхи тәм вошн ләшәтсән, арсыр ханты не ёнтәсты ширәт нух алумсән, алпа, әмәш вәс нәңәна ши верәт ләшәтты?**

– Ма мет олән ханты мир якты-ариты тәхи тәта версум. Ши пурайн арсыр концертәт тыв юхтум ханнехуятәта вәндтәсүв па мүн шуши хуятлүв культура оланн хурасәң айкеләт тәсүв. Әхәт мәшитты питсум, шиверәтиса хәйсум. Тәм юхи хәшум оләнн ханты мир йис ернасәт ёнтты питсум. Ма ширемн, щит ищи шеңк мосты вер!

Владимир НОСКИН

Пэкәрн рўтыщаты тәхи верлды

Владимир Викторович Насонов рўтыщаты мәнмәд вәнты Сүмәтвошн вәнт лавәлды хәя рәпитәс. Лұв 1970-мит од вўш эвәлт Увәс мўвевн вәд, Тюменской область Юргинской район эвәлт тыв касләс. Хән Ивдель-Обь немуп карты пәнт версы, 1964-мит одн әңкел-ащел Комсомольской кәрта рәпитты юхәтсәңн. Щәта Владимир Насонов енмәс па вәна ювмәдн Людмила Нәмкова вухаль не пида вәйтәнтәс. Лұв Кондинской район эвәлт, Юмас кәртән енмәс. Урайн ПТУ етшуптәс па рәпата верн Комсомольской кәрта китсы. Әхәт щәта ияха ши мәнсәңн. Интум дын вет хилы тәйләңн, кәтңән вәна йисңән па ин В. Насонов лавләсд, хән дын нявремәңа йилдңән. Ши ики пида товийн Сүмәтвош районән Пәкәр кәртән вәйтәнтәйдсум, щәта уша версум, лұв «Сәлән ма-вит» немуп община кәщая вәд. Щит пәты ши тәхел рәпата олаңән лұвел иньщәссум.

Владимир Насонов:
– Сүмәтвошн 1994-мит од вўш эвәлт вәлдүм. Сыры лұңән Вогулка па Ләв юханхүватяңхмемн ар тәхийн турн пайт вантсум. Вантә, ши пурайн кәртәтн ар хуят еш вой-хўд тәйсәт. Тәм йисн нәтупсы әнтәм, щит пәты ар мир вой тәйты вудысәт, кўш мухәлая турн хәр ар. Воньщүмут воньщты, тулґх па нохәр сем әкәтты тәта иши шир вәд. Тәм йисн мўң хуцева шеңк ар хуят рәпатайды омәсләт. Мосәң, шуши мирәта нәтты тәхийн рәпитты еха мулды вўрн дывел рәпитты хўщты? Вантә, кәртәң мирев тәп хўд мәнты пурайн рәпитләт. Ши пура худәд, әд вәдты каша рәпатайды павухдыюдн ши омәсләт. Ма щиремн, районной кәщайта ши олаңән нәмәсты мосд. Хәннәхәйт рәпата па вух ки тәйсәт, ләдн ши пурайн иса пасыра вәсәт.
2007-мит одн

няд хуятн общинаев пўншсәв: ма, Людмила Насонова имем, Светлана Юсупова эвем па Алексей Лельхов. Кәщә хотн щитәв нух хәншсәв па щивўш эвәлт айкемн ши рәпитлүв. Хән тәп пўншсәв, нәмәссүв, сотсыр вер верты пиньщәдүв. Әхәт саңн юхәтсыюв, ивәнтды щеңк ар вер верты ән тывәд. Щит пәты интум хўд вәдпәсләты вер вулаңа

тәйләв. Еша павтум хўдлүв «Сибирская рыба» хәта тыныләдүв. Тәняд нивд мулдас тонна арат хўд вәдсүв. Ма щиремн, щит шимд. Интум хотәт омәслүв па ушәңа хўд вәдпәсләты муром әнтәм.

Пәкәр мир Ләв кәрт юханән вәдпәсләдәт, тәп вән йиңк пурайн аршәк хуят рыпака вўты шир тәйлүм. Ипўш Пәкәр мир эвәлт кәт хуят общинаевн рәпитсәңн. Хән плашкоут тәдсаты ед тәсы, хўд тыныты тәхи такды хәщсүв, щит пәты дынән йира павәтсәлдәм. Ән вәдем, муй щирн тәм пўш рәпитты питлүв. Сүмәтвош пўңәдн Тәд немуп пусәдн хўд вәдпәсләты пан тәйлүв. Тәм пўляңщәта немхуят ән вәдпәсләд. Мосәң, Алексей Лельхов щәта хўд вәдты питд. Вантә, лұвәда юдсаты шив яңхты ваншәк вәд.

«Сибирская рыба» хәта хўд мийләтәв пәты общинаев нух нәтты вухн сухуптәды. Тәп щәдсаты шеңк хўв мәр вух лавәлды мосд. Хән Пәкәра мўвев кәщә не Н. Комарова юхтыләс, мир вәдман ши олаңән лупсум. Ши тәхи кәщә хә ши мирхотн иши вәс, мосәң, ши ясңем пәты хәрмәтләс. Щит пәты уш әнтәм, мўң пиләва елды рәпитты питд муй әнтә.

Юхи хәщум олаңн Пәкәр кәртән рўтыщаты тәхи верты однитсум. Тәм пўляң мәнема па мойң ех вәдты пәты хотңән омәссум. Ши тухәлпи лупас, лаңкум сувак, певәлхот, ампар, еңк хот, тўтәң әхәд омәсты тәхи па нуви тўт вўщитты хот верлүв. Нәмәслүм, лўнән щитлүв худыева етшуптәдлүв па хотәт омәсты вер ар-таләты еха вандтәдлүв. Щитәт омәсты нивдсот мулдас шураәшойт вухн кәсна эвәлт мәсыюм. Кәт од мәр омәсты мосәс, ән тывәс. Вантә, хот омәсты юх хўв кәншсүв. Хән рўтыщаты тәхев тўңширәңа ләщәтләв, па кәртәт, вошәт эвәлт хўд вәдты ех вәдпәсләты па рўтыщаты тыв вохты питлүм. Вәдпәса яңхты пәты дывәда ма хоплам па холуплам мийләты питлүм. Әхәт ши ех вәдты хўдәт «Сибирская рыба» хәта тыныты питлүв.

Реональда СУРЕЙСКАЯ

Вүдэт давалты тахи пүншсәңән

2012-мит олн Валентина Григорьевна Тарлина Юрий Кузьмич икел пида вұды таш давалты паты крестьянско-фермерской хозяйства немуп тахи пүншсәңән. Юрий пән, вұды әхәл, нымәл, әнтуп кел, тынщан, юнтут па ел тыныты пурмәс верл. Валентина акань, тұтщан хир, нюки вей па нир ёнтәл, сзвәң вей па пос тыйл. Әхәт щитәт кәртәна юхтыйлды мойң еха вантәлдән па ел тыныты нумәсн Касум музея мәлдән. Вұт кәртән әмәщ верты паты мойң ех вұды әхәлн тәтьлядән, ханты пурмәс верты, хұд няхәсты па ваньщты вәнтәлдән, дыведа ханты моньщәт моньщәлдән. Там верәт оләнән тәнял товийн Валентина Григорьевна эвәлт Касум вошн уша павәтсум.

ИКЕЛ ВҮДЕН МИР РӘТ ЭВӘЛТ ВӘЛ

Икем ащел ташн пиркатира рәпитәс. 1990-мит олән тыләш вух ән сухуптәсы па кәщайт вух юкана войт вұты лупсәт па итәх хуятәт мис вұсәт. Икем лұв сәтгәла вұды тайс, щи тумпи совхоз эвәлт 15 вұды вұс. Әңкел-ащел вұт кәртән вәсән, дын өраңән таш вәна енмәс. Интум щит давалты икема яйдал па нәтләт.

Кәртәв Кирпыс юханән омәсл, Касум эвәлт 20-кем километра вұшн вәл. «Буранән» щос мәр щив мәнлән, вұдыин кәт щос мултас щив йиты мосл. Кәртәв лепн вұдылұв лант худәтсәдәл, щит паты па мұва касәдсұв. Касум вош эвәлт ван тәхийн йилуп кәрт верлұв, щит өш пұңәлн вәл, там пұляң щәта хотәт омәслұв.

ВҮДЭТ ПОСН ХАНӘЛТӘЛДЫТ

Кәщайт чип немуп путаләт 2015-мит ол суханты вәнты вұдәта ханәлтәты партсәт. Щи тумпи пуртәнәң өщән войтомәсты мосл. Вұдең ех щит ки ән верләт, елды нух нәтты вухн ән мәдыйт. Итәх хуятәт Касум па Нуви сәңхум эвәлт хұвн вәлдәт, вой лекщитты тохтұра дыв хущеда яңхаты давалт. Па ех мултарат сот вұды тайләт, чип хәнтты паты кашәң войкатәлды мосл. Муй щирн шуши ех щит

верләт, хуйн вәды. И мәр вой леккәрәт бензин ән тайсәт, щит паты щит ләтсум па дыведа китсум. Тәп щи юпийн вұт кәртәва юхәтсәт па пуртәнәң өщн вұдылұв омәссәт.

РӘПАТА ТӘХИЯ АР НЕПЕК ЛӘЩАТТЫ МОСЛ

Хән КФХ тәхи пүншсум, 88-кем шурәс арат нух нәтты вухн мийлясыном. Щитәтсора худасәт, вұдәт, бензин па пурмәс ләттыя ар вух мәнәс. Мет сыры там верем сәма рәхәс, хән арсыр тәхи ех турас верты питсәт, нәмәсты питсум, кеншәк вәл щит ләп тәхәрты па нәтупсы ән давалты. Интум рәпата тәхия шеңк ар непек ләщәтты мосл: Пенсионной фонд, налоговой, статистика, войт лекщитты хотәта яңхлұм. Щәлта арсыр департаментәтанепекәт китты мосл. Щит ки

ән верлән, өхәт вұдәт паты нух нәтты вухн ән мәдыйн. Щи вух унтасн тәщев тайтыя, хотәт омәсты па па верәт ләщәтты мосл. Ма щиремн, вұдең мир эвәлт шимд непек вохты мосл. Щи пурайн дыведа кеншәк рәпитты питл. Ма непекәң не па непекәт хәншты хошлұм. Вұдең ех күтн хуятәт непекәң няврем ән тайләт, муй щирн дыв сотсыр непек ләщәтләт? Ма нәмәслұм, кәща хотәтн рәпитты ех вұт кәртәта атяңхләт па щәта шуши мира мосты непекәт хәншты ат нәтләт.

МҮВ ВҮТЫ НЕПЕКӘТ ЛӘЩАТТЫ ВЕР ТЫНӘН

Ипұш рәт мұв вұты паты непекәт ләщәтты вұянтыилсум. Щит ки ән верлән, өхәт карты өхәл, мотор, па пурмәс ләттыя нух нәтты вухн ән сухуптәдыйн. Щи вух тәп таш тайты

мира мәды. Мұв ортты кәсупсийн нух питсум, непекәт верты паты 120 шурәс шойт вух сухуптәты па договор, проект немуп непекәң ләщәтты мосәс. Щәлта юкан мұвн тухләң хоп омәсты тәхи верты па тұт хәрәтты шұңк ләтты мосәс. Янаса хәншум мұвн вәнт тұтн ки ләды, өхәт тұтн девум юхәт ил павәтты мосл па щитәт юкана ай юхәт омәсты. Щиты ки ән верлұм, вухн сапла пундыом. Щи верәта шеңкар вух мосл, ма щи арат ән тайлұм.

ВҮТ КӘРТА АРСЫР МИР ЮХТЫЙЛ

Касум музейн рәпитты неңәт пида ләхсәңа вәлдұм, дыв хущеда юхтыйлды мойң ех вұт кәртәва ищи тәтьлядыт. Щит унтасн ищи вух холумтлұв. Илатн Япония па Германия эвәлт мир вәсәт. Щәлта олимпийской тұт мұң хущева тәтьлясы. Кәт пұш «Ангелы революции» немупкина верум мир юхтыйлсәт, мұнев ищи киная вұсәт.

Кәт пұш Югорск воша яңхсұв, емәңхәтәлн вошәң мир вұды өхәлн тәтьляслұв. Нуви сәңхумән «Проводы зимы» немуп хәтәлн ар хуят вұды өхла омсыйлдәт, нявремәт эвәлт 150 шойт вух вұдұв, вән ех эвәлт – 250 шойт арат. Няганян Вурңа хәтәлн хәнне-хәйт вұдыин яңхты каш тайсәт, тәп вух сухуптәты ән ләңхасәт. Сыры хур вұты паты ищи вух вұйлясұв, интум вошәң мир вух мәты ән ләңхаләт. Нұм мұв ех щорәсн арсыр войт пида вух саты хур вұдәт, тәта тәрум паты ләңхаләт.

Реональда ОЛЬЗИНА

Тэс юд ёнтты ешак ёх

Там ванан Ёмвошн «Галерея-мастерская Г.С. Райшева» немуп тэхийн эмаш ванлтупсы вэс. Лыв шуши мир верантты ёх ёнтум пурмасат арсыр хуята ванлтасат. Тыв актасум мир эви пурмасат – тўчаң хират, йиңклат, намтат па арсыр хурамач сакан тўрлопсат шуваласат. Ши кўтн хё ёх тайты утат па вэсат. Шит Касум вошан ики Яков Тарлин верум кешан антуп кел, сотпат па па утат мира альсайт.

Там вэйтантупсийн одюпан хур ханшты ики **Геннадий Степанович Райшев** лупас:

– Вўща вэлаты, тынан хуятат! Ханты мир, алпа, метнумсана. Нын вантаты, муйсар ханшет увас ёх версат. Шалта мет хошум пурмасат хошлатмўнелўвэнтты.

Тамхатл нын шимаш хурамачийс лэматсухат вантты паклаты. Шалта, вантэ, кашан ханши юкан нем тайл.

Едлы учёной ими **Наталья Николаевна Фёдорова** ай павтас:

– Ма тыв лўнмемн мурта самем амтас. Тўм нын па вантаты, муйсар

тэс юлуп пурмасат тейлат. Шеңк яма арсыр ольпат ернаса вердайт. Шит мет дутан вер. Итэх ернас пантат па пават педа аңкартийн,

адмэнтты ки дылан васы олнасат манлат.

Мосл лупты, там ванлтупсийн иса округ эвалт верантты ёх пурмасат тэсыйт. Едлы тыв юхтум мир кўтэлн путартсат па ханшан сах, тэса ёнтум вейт амшалаасат. Шимаш етнхот юпийн ар мир ханты па вухаль пурмасат оланан уша версат. Тамвэйтантупсы Ёмвош округ мастерат Союз тэхийн рэпитты ёх дэшатсат.

Ульяна
МОЛДАНОВА

Югра хуятат па дэңхат оланан

Ван хатлуп тылащ яртьянмит хаталн Ёмвошн «Музей Природы и Человека» хот йитн «Родословная Югры» немуп кина хурат дэшатты хё Александр Витальевич Конев Югра мўвеш шуши мират па дыв дэңхалд оланан ияха актасум айкел акатты ханнехуятата хурамача верум кинайт ванлтас.

Ши кина хуши А. Конев айкел верас, муй ширн юхи хашум олатн Югра мўв нефть па газ холумттытахияйс, тата арсыр кев ашатверсыйт, хотан войт енемалты па нуви тўт вўшитты верат дэшатсыйт. Россия арсыр тахет па мўват эвалт тыв сыр-сыр мир хуятат

юхатсат па вэлупсы ширлад тата тўнматты питсат. Шит, Александр Конев яснат ширн, тэп тата мосванан верум верат. Там ташан па хурамачвэнтаң-йиңкан мўвн ийс пура вўш эвалт шуши мират вэлдат, шит хантэт, юрнат па вухадят. Лыв ияха

хулыева Нум Тэрума эвалтсат па атэлт ширн кашан мир дыв юкан дэңхат тайс. Ши дэңхат арсыр вэлупсы вератн ханнехуятата мэшитты, хўд па вой велпасан, нявремат тайты па енемалты, дўв пўндалн вэлты па мир хуятат пида яма па вешката вэлты нётас. Шит пата ийс пурайн кашан ханнехё дўв дэңхалад эвалд, дывел шеңк яма па иса пойкшуман тайсалдэ. Мосл лупты, хути шимаш эвалты верат унтасн катра хуятат вэлупсы ширлад

тўнматсат.

Едлы кина хур ванлтаты кемн Александр Конев ханты мир ийс путар ширн манты айкел тэс, муй ширн мет оланан Еман йиңктивум пурайн тата иса мўв антэм вэс. Ши мўв дўдуйн, йиңка ар пўш марталытал ширн, нух талда па шит пата ханты мўвев тата енемас.

Шалта ши еман мўва ханнехуятат юхатсат па вэлты-холты ширлад ямсыева дэшатты питсат. Тамаш кина хураттам ийсн версыйт.

Владимир ЕНОВ

Хантэт оданҔан кина верса

**Ханты мир поэт ики
Еремей Айпин «Ханты,
или звезда утренней
зари» ханшум киникайл
посн кина верса. Кина хур**

**режиссёр ими Нина Серебрякова лэщатс. Лұв
Санкт-Петербург вошн «Этнос» немуп кина
верты тахи тайл. Ши тумпи Нина Олеговна
айдата вадмалн Архангельской мұвн
Мезенской районан юрнат пида рэпитас.
Щирн лұв красной чум хуца рэпитты
китыйдса. Щиты там имие одан пұш увас
шуши мир уша верас.**

**Нина Олеговна
лупас:**

– Ма там киника лұ-
натмем юпийн Еремей
Айпин вэтана версем.
Щалта нумасн юхатсаюм
киника посн кина верты.
Вантэ, там непекн йис
ханты мир вадупсы
оданҔан ханшман вад.
Нэмалмалн Демьян
вўдең өхалн навралман
яңхал. Интамхатлшимл
мир авиет кирийдлат.
Шеңк шадь, тәп йис
хантэт вадупсы вәшты
питас. Мўң Россия
мўвевн ханты мир поэт
хә Е. Айпин яма ан
вәды. Ши кўтн там ики
нем Франция, Италия
па па мўватн хадман
тайда. Лывела әмаш
йис увас өх оданҔан уша
верты. Ма там киника
сора лўнатсем. Әхат мўң

документальной кина
лэщатсўв. Там кина хур
Нижевартовской мұвн
Еремей Айпин енмум
кертан версәв. Щата иса
хантэт Семён Айпин,
Фёкла Бондаренко па па
хуятат юнтсат.

Щалтаелдыма Еремей
Айпин иныщассем, муй
лұв нәмәсл йилпа верум
кина оданҔан? Лұв ястас:

– Ма кина верты хәя
вәсум ки, ләдн еша па
щира лэщатсем. Иса ма
ханшум непекем посн
кина хур ан тывас вўты.
Мосл лупты, киникайн
вәдум хантылдам иса
тив версайт. Щит Аган
юхан хантэт. Там кина
хурн яма вандтасы, муй
иты дыв вәсат, хатлән
хатләты амтәтьдясат,
сухәң мўв Най Аңкиел
мосман тайсәл. Щалта

муй вўрн дыв мўвела
нефть каншты өх
юхатсат. Муй иты дыв
мет одан пұш кўтәдн
вәйтантсат. Хутыса
нўви дәнтяң өхмәтн
мўв вуй каншты юхтум
өх рэпитты питсат.
Щиты ханты мирем
тащ лавалды щәхәрлы
хәщсат. Дыв мўвел
пата вера есләсат. Ин
киникайн ханшилум
мирем эвалт рәтнадал,
хидылал вәдлат. Йилпа
енумты нартуп хантәта
ләнхалум лупты, кәрәш
нохәрьюхәң мўвн
мосман сәм лыпийн
тәялән.

Әхатшәк «Югорский
кинопрокат» тахи кәща
ики **Дмитрий Пуртов** ай
павтас:

– Там кина хур
немасыя ханты вадупсы
вандтал. Яма кәл, муй
иты Еремей Айпин
мирд пата сәмлхошийл.
Шуши мир йис вадупсы
арсыр өха вандтаты
мосл. Ма нәмәслум, там
кина айдат хуятат тәс
нумаса паватты питл.
«Звезда Утренней Зари»
Еремея Айпина. Ханты
немуп кина мўң 2016-
митодни Емвош округ
вошәтн вандтәдәв. Там
ут мосл аршәк мира
вәйман тайты.

Й и л у п к и н а
вандтум пурайн
Еремей Данилович
семьяйл пида юхтыдас.
Лұв имел Татьяна
Васильевна Тарасова
лупас: «Нявремләм ащи
непеклад пида рэпитадн
мўң иса хәсла вәдлұв.
Вантэ, щиты нәмәсты
ям. Лұв итөх пурайн ат
па хәтл ханшәньшәл.
Сыры одәтн эвәңәлумн
ая вәснән, ин па
хидылумн енумләт. Ши
пата киника ханшты,
алпа лаварт вәс».

Там кина вандтуман
ар мир юхтыдас. Ши
кўтн шеңк ар няврем
вәс. Оданмит әшколайн
лапәтмит классән
вәндтәйдты ай әвие
Ксения Санникова ястас:

– Там кина шеңк
ям. Ма арсыр йилуп
верәт хантэт оданҔан
уша версум. Дыв
вән щатъщәщет вўш
эвалт рәт деред вәдәл,
мўнева щи йис мир
эвалт вәндтәйдты мосл.
Кашәң ханты өх юкан
вой емәң щира тайләт.
Щимәщ әмәщ кина
Югра мўвев 85 ода ювум
хатләтн Емвошн мира
вандтасы.

**Ульяна
ДАНИЛО**

Пурмәсәт әкәтты па шавиты хотням

Ольга Леонидовна Тасьманова (Логаны)
 шуши мир вәлупсы оләңән айкеләт
 павәтты неңа Касум пурмәсәт акәтты
 па шавиты хотн 2014-мит ол вүш эвәлт
 рәпитл. Лүвела шеңк щәта әмәщ рәпитты,
 щи оләңән лүв пидала путәртсамн, хән
 2015-мит олн музей хүват яңхсамн.

– Мүң хушева хот йитңән вәлданән, хути неңәт па хәйт пурмәсәт верләт. И хот йитн Николай Анатольевич Тасьманов ай хопәт, әхләт па вой-хүд вәлпәсләты пурмәсәт верл. Ипүш лүвәд иньщәссум, хута вәлпәс пурмәс кеншәк верты: тәм хот йитн муй вәнтән? Лүв лупәс, хути вәнтән кәтщос мәр мәтты пурмәс верәс.

Рүтьщәты хәтлән имет вертут верты тыв юхтыйдләт. Ванкүтды Россия народной мастер немуп ими Акси́нья Григорьевна Ерныхова вохәнтыйлүв, лүв мүңев пурмәсәт верты вәнтәл. Лүв Хүлдор эвәлт вәл, хүв мәр вүды ташн рәпитәс, интум рүтьщәл. Акси́нья Григорьевна катра йис щирн пурмәсәт верты хошл па тәндуп тыдәшн вой сух эвәлт аканят әнтты неңәт вәнтәс. Щи пурайн Күвщәң ики акань ищи әнтсүв.

Тәм ванән сәк пурмәс версүв. Хуйтат сыры сәк кәрәтты ән хошсәт, тәта түрдопс верты вәндсәт. Щи неңәт күтн Людмила Никоновна Кондрашина па Валентина Григорьевна Багишева вәснән. Л.Н. Кондрашина ар ол әшкола-интернатн рәпитәс, ин рүтьщәл па ванкүтды музея юхтыйд. Лүв лапәт хәтл мәр түрдопс верәс па интум нир әнтәл. Щи вер тумпи Валентина Григорьевна па Людмила

Никоновна нәй сәх дынәна әнтсәңән, интум емәңхәтлән щит дәмтыйләнән. Упем ищи нәй сәх әнтты дәңхал, дәнн емәңхәтлән хурамәң

неңа вәлты. Ма ищи мәнәма дәмәтсук әнтты нумәс тайлум, дәнн щитәт каш хәра дәмәтты.

Мария Михайловна Канева каш верман тыв юхтыйд. Мет сыры лүв тыйты ән хошәс, интум даңкуп па пос тыйл. Тәм пүляң түрдопс верл, хән щитл етшуптәл, нир әнтты омсәл. М.М. Канева эвет пида сәран арәт арийл, тәм ванән питы вуй холумтты әх музея юхтыйдсәт, дывела ищи сәран ар арийс. ОТРК «Югра» хотн рәпитты әх вәсәт, «С 7 до 9» немуп каш хәр пәты Мария Михайловна сәран па рүщ ясәңнән арийс. Щи верәт тухәлпи

ариты әхлада сәран дәмәтсук әнтәл. Юдн ар щимәщ дәмтут тайл, илатн щитләл мәнәма вәнтәслә.

Товийн оләңмит классән вәндтыйлты ай эвет нохәр, сух шүк па сухум эвәлт аканят верты вәнтәсум. Щос мәр эвиет щитәт версәт. Ма сыры нәмәссум, щи аканят тәп тәм йисн верты питсыйт. Уша йис, катра пура вүш эвәлтщитәт Касум мүйн верлдыт.

Тыв арсыр мүйн эвәлт мир юхтыйд. Итәт рүтьщәты хәтлән тәта вәлдяләт, хотлүва ләңтыйлләт, камн яңхләт па юрн хотн шай яныщләт. Дывела

шуши мир вәлупсы оләңән уша павәтты па хәнты хотәт вантты әмәщ. Иньщәсләт, хута хәннехәйт улләт, муй пәтыхотые щимәщ? Хән онтуп оләңән нүм мүйв әха путәртлум, дыв щи пурайн сашн юхәтлдыйт, шуши әх әл вәлты каша нәмәлт пурмәс ән версәт.

Итәх нүм мүйв әх нәмәсләт, дыв хәс ол Увәс мүйн вәлләт, щит пәты шуши мир вәлупсы яма вәләт. Хән мүң культураев оләңән дывела путәртлум, әхәт ар хуят лупләт, неш, ушәңа мүң вәлупсәв иса ән вәсәт.

Иләнн Москва, Удмуртия, Казахстан па Япония мирвәсәт. Китай эвәлт питы вуй холумтты әх юхтыйдсәт. Дыв тыв рүтьщәты юхәтмәдн Касум музей оләңән уша версәт. Сыры дыв артәхетн вәсәт, тәп тәта тәмәщ хот шивәдәсәт, хута пурмәсәт вантты, шуши әх пида путәртты па детут деты рәхл. Китайцәт лупсәт, Касум музей мүйн шеңк ям, тәта ар доньщ па щит иса сыстам. Мүң детутәв дывела ищи сәма рәхәс, күш нярхүл деты пәлсәт.

**Реональда
СУРЕЙСКАЯ**

Арсыр верәтн нётлұв

Нуви сәңхум вошн вәдмемән, немасыя район администрация хота янхсум па шуши мир хәннехуятәт пида рәпитты кәщә хә Александр Романович Войтехович пида вәйтантийдсум па сыр-сыр айкеләт ши хәннехә эвәлт уша павәтсум. Мосд лупты, хуты тәм хә сельской хозяйства, природопользования па шуши мир верәт ләщәтты тәхийн Нуви сәңхум район луватн кәщәя рәпитл. Муй арат хәнты, вухадь па юрн дыв хущеда тәм юхи хәшум оләтн вәд, муйсәр рәпатайт тайләт па хуты ин вәлупсы щирдал мәнләт, ма лұвед иньщәссем.

– **Александр Романович, муй нәң шуши мирәт вәлупсы оләңән тәм кұтн лупты веритлән?**

– Мосд лупты, хуты хәлүм шураc мултас хәннехә, мәта әх Нуви сәңхум районәв хуши тайлұв, щит иса шуши хәннехуятәт. Мұң хущева арсыр мирәт вәлләт, щит: хәнтәт, вухадят па юрнәт. Юрнәт йис пурайт вұш эвәлт вұды ташәт лавәлсәт, хұд вәдпәсләсәт па воньщұмутәт әкәтсәт. Хәнтәт мұң районәвн иса Касум юхан пұңәдн вәлләт. Дыв ищиты дыв юкан вұдәт тайләт, хұд па вой вәдпәсләдәт па арсыр воньщұмут вәнтәтн кәншләт. Ма щиремн, хәнты хуятәт иса катра пурайт вұш эвәлт па ин тәмхәтл вәнта шеңк тәса па хурамәна сыр-сыр анәт-сәнәт, няләт, хинтәт, онтпәт ай нявремәт пәта, вәдпәсәт па әд пурмәсәт вера хурамәна верләт. Хәнты неңәт ищиты хәншийн евтум ед сухәт, салтум муй нюки вейт яма әнтты веритләт па ин тәса верәнттел унтасн арсыр мир хуятәтн сәмәна тайлдыйт. Щәдта ям пеләк Ас йиревн хәнтәт кұтн иса вухадят вәлләт. Дыв, вантә, катра кев пеләк эвәлт хәнтәт хуши юхәтсәт па тәта Ас пұңәдн вәдты-холты щирдал яма ләщәтсәт. Шуши хуятәт юхи хәшум оләтн арсыр мирәт пида ияха лыдтәсты питсәт. Щит пәта йис вәлупсы

щирдал па хурамән рәт ясәңдал ищиты айдта юремәты питсәт. Тәмхәтл тәп ши әхлұв веритләт яма путәртты, мәта хуятәт вұды ташәтн янхләт муй па арсыр ай кәртәтн Нуви сәңхум район луватн вәлләт.

– **Муйсәр нәтупсәт район кәщәйт шуши мир хәннехуятәта верләт?**

– Шуши мир айдат әх арсыр тәхетн вәндты йты верәт етшуптәдәт па итәх әх дыв эвәлтәдә рәтмұвела юхи юхәтләт па едды вәдты-холты щирдал ләщәтләт. Щимәщ вулаң вер пәта мұң арсыр поступсәт округевн хәншум законәт щирн тайлұв. Щиты кашәң ол мәр вәндтәты тәхет етшуптум па Нуви сәңхум районәва юхтум айдат хәннехуятәта рәпатайт мәлұв па миллион кәтсәт шураc шойт вухән сухуптәлұв. И хуят еша ши щосн сот шураc шойт вух питл. Ма щиремн, вельщи рәпитты юхтум шуши мир нявремәт пәта щит вера вән нәтупсы. Ши

вер тумпийн, 2009-мит одн район кәщәйт щимәщ поступсы вұсәт, мәта ут унтасн хәнтәт, вухадятпа юрнәтокругев законәт щирн, кұш дыв вошн вәлләт, ищиты вой-хұд вәдпәсләты па вұды ташәт тайты веритләт. Тәрумдорн «Сургутнефтегаз» мұв илпи таш холумтты әх кашәң ол мәр шуши мир хуятәт пәта йилуп кев хотәт омәсләт па тәта мосванән нуви тұт версәт. Ин па дыв ши тәхийн дащкам па хурамәң рұтьщәты хот ләщәтләт. Тәмхәтл Тәрумдор депн яң шураc мултас вұды Нуви сәңхум районәв луватн вәдты хәнтәт па юрнәт лавәдман тайләт. Итәх пурайн ши ташәт Ямал мұва па каслуптәлдыйт.

– **Муйсәр вұды ташәт нын хушәна вәлләт ма мәта хуятәтн тайлдыйт?**

– К а з ы м с к а я оленеводческая компания тәмхәтл лапәт шураc мултас вұды тайл, Ильбигортская па Осетные общинайңән ищиты вұдыдал унтасн

вәлдәңән па рәпитлә-ңән. Ши тумпийн, хәс хәлүм крестьянско-фермерской тәхет районәв луватн вәд, щит: Касумн, Вұтвошн па Тәрумдорн, хута шуши мир хәннехуятәт дыв юканәда тайты вұдәт лавәлдәт. Тәмкұтн вұдәт йилпа лұңәтлдыйт, леккаратн арталәдыйт па дывела сибирская язва па бруцеллөз мәшңәна ән питты пәта уколәт лоньщдыйт. Мұң округев вән вой леккәр ясәт щирн, Касум юхан депн тайты вұдәт немудты мәш ән тайләт. Рәхд лупты ши оләңән, хуты мұң вұдылұв Ямал па Саранпаульской совхоз вұдәт пида иса ән лыдтәсләт.

Мұң па муй щирн веритлұв, щиты вұдең әхлұва нётлұв. Дыв унтасәдн районәв луватн хәнты па юрн мирвәдты-холты щирәт едды мәнләт. Кашәң ол мәр сот мултас тонна вұдынюхи вұдылавәдты хәннехуятәт Нуви сәңхум районәва па округева едды тыныты щира ләщәтләт. Щит, ма щиремн, шеңк вән па вера мосты рәпата.

– **Александр Романович, муй щирн хұд вәдпәсләты верәт нын районән хуши мәнләт?**

– Мұң хущева ООО «Әхләң Мушәң», «Сұмәтнүл» немуп общинайңән Вән па Тәхәт Ас хуши кашәң лұңән ямкем ар хұд вәдпәсләдәт. Район администрация эвәлт итәх пурайн ищиты дывела арсыр нәтупсы верлұв. Вантә, ищиты ар пеләк хәнтәт хұд вәдпәслуман вәлләт.

Ван хәтлуп тыдәшн киника дүңәттэ хотн әмәш вәйтәнтупсы вәс.

Арсыр яснуп киника хәншләт

Тыв «Антология современной поэзии народов России» немуп киника верты әх юхтыйдсәт. Дыв тәта айкел хәншты әх, поэтәт, учёной хуятәт пидапутремәсәт. Тәмәш вәйтәнтупсәтиса Россия мұв дуваттын 14 вошн верәнтсәт. Вантә, дыв киника питләтләшәтты, муй тәхия Россия мұв шуши мирәт путрәт арсырәсәтн хәншлайт. Тәм непек литература од пәта ләшәтла. Кашәң мир әвәлтхәлум поэтши непека верла.

Ульяна ДАНИЛО

Нарәсты эви

Ин мұң Югра мұвевн арсыр вәндтыйдты тәхет вәдләт. Ма нынәна Центр искусств тәхийн нарәсты вера вәндтыйдты хәнты эвие Александра Новьюхова оләңән хәншлум.

Тәм эвие рәтл Түтлейм кәрт Новьюховәт әвәлт вәд. Дұв Сұматвошн енмәс. Ая вәдмәд телн эви, пух нарәсты вәндтәты неңа йиты ләңхәс. Ин дұв нумсәд йинмәс. Александра вәндтыйдты верд оләңән

тәмиты лупәс:

– Вантә, Ёмвошн оләңмит од вәндтыйдты питмемн давәрт вәс. Йилуп вош, пасыр вәдупсы, ушәна немәдт хуят ән вәсем. Щәдта тәта мет амтәң вер ма вәдупсемн тывәс,

шит ма арсыр сыюп нарәсьюхәтн юнтты вәндтәты питсаюм. Имухты яма па така вәндтыйдты мосл. Щәдта вәндтыйдты верем мет дутәна тәйдем. Итәх пурәйн мурта вева ювәнтлум, тәп әрем яха әкәтман елды такасәра веритлум мәнты. Ма яма вәйман тәйдем, вән непекәңа ән ки йилум, нәтты хуят ән тәйдем.

Кашәң верән, вантә, нәтты хуятәт вәдләт. Александр вәндтыйдты мәрәдн тәс әш хұват шәшты Центр Искусств тәхийн рәпитты неңәтн нәтман тәйла. Тәм эвие няхәң веншән дыв однедн путәртәс:

– Итәх пурәйн мұңты вәндтәты нелұв әд ям ясәң лупләт па елды вәдты кеша нумәс ләрпийд. Ши учитель имет мұңты вәдупсы хұват яма шәшты памәтсәл.

Ульяна МОЛДАНОВА

Тохтұрәт оләңән

Ван хәтлуп тыдәшн «Милосердие» немуп йилуп киника етәс. Тәм непек Леонид Филиппович Струсь хәншәс. Дұв иса вет киника ләшәтәс. Мир лекшитман па ши верәт түвман 45 од мәр Ёмвош округн рәпитәс.

Тәм хуятәв тохтұрәт вәдупсы оләңән хәншәд. Дұв арсыр вән мойдупсәт тәйл. Немл «Лучшие люди России» киника хәншман вәд. Леонид Филиппович йилуп киникайлән ар од мәр мир лекшитман рәпитум Людмила Александровна Лебедева оләңән хәншәс. Тәм ими тохтұр верәта хәнты неңән Елена Сагандуковәйн вәндтәсы.

Мир әкмум хотн Л. Струсь лупәс:

– Ма пәктем кемн иса тохтурәт вәдупсы оләңән хәншлум. Дыв немасыя тәс лекшитты хошсәт. Щирн округ

ай вошәтн, кәртәтн әх ямәлтуман яңхсәт. Ши пурәйн рәпитум тохтұрәт нявлак сәм па ям нумәс тәйсәт. Людмила Александровна «Красный Крест» тәхийн мет тарма рәпитәс. Ши давәрт па оләтн мир шеңк вера мәшитсәт. Дұв ишқи тәдәтн, педңайң дүңәтн Югра мұвев луваттын әх лекшитты яңхиләс. Тәм ими верты рәпатайл тумпел мосман тәйсәдә. Ар мир тәм имие ямәлтәс. Ши пәта әхн дұв ләхәса адышәсы.

Йилпа етум киника әвәлт Людмила Александровна ясәт вұсум. Дұв

шиты нәмәдмәс: «Ма вәдупсемн тыв увәс мұва тәсыюм, вера мосман тәйты питсем тәм мұв. Сыры округ пәдницәйн ай тохтұра рәпитсум. Имудтын йилуп од етнхот парсаюм ләшәтты. Щәта па вән кәшәйтн шуваләсыюм. Әхәт

«Красной Крест» тәхия кәшәя пунсаюм. Щирн мәнема вера давәрт вәс. Эвеңәдам шеңк айңән вәсңән. Ванкұтды округ луваттын мир лекшитман яңхсум. Тәп, ма щиремн, тохтұр рәпата – метмосты вер».

Ульяна ВЫЛЛА

Арсыр пурмәсәт тайлұв

Сәрханл район Лянтор вошн ар ол мәр Пим юхан хәнтәт йис пурмәсәт әкәтты хот вәд па рәпитл. Щит пәта ма лұв кәща неңәл Елена Подосян пида сырыя вейтантыйлсум па тәм хәнты мир пәта пүншум музей олаңан путремәсмән.

– Елена Азимовна, һаң лупсән, муй ширн нын Лянтор вош музей хот 26 ол мәр юхды пелы Александр Куликов па Анатолий Субботин мойдум пурмәсәт па вой хурасәт унтасн ләщәтсы. Муй пәта нын щит хәнты мир музей хота немәтсәты?

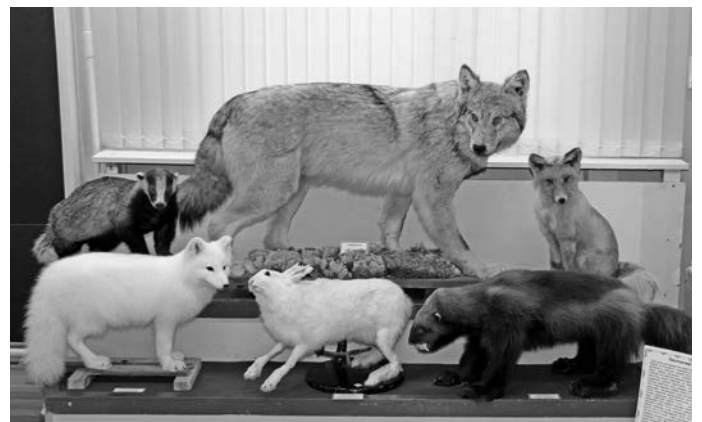
– Катра Лянтор вош Пим вош нем тайс. Тәта рәпитум вошәң кәщайт дыв күтәдн путремәсәт па щимәщ нумәсн юхәтсыйт: «Мүнхулыева Пим юхан хәнтәт мұвн вәдлұв, щәдта музей верты ширн ияха әктум пурмәсәт муй арсыр вой хурасәт ищи тәм мұв эвәлт ияха вошева тәсыйт па щит пәта хәнты этнографической тәхия тәм хот адышәты мосл». Щиты музей тывәс па ин 26-мит ол мәр ямсыева вәд па рәпитл.

– Муй ширн юхи хәшум оләтн арсыр йис пурмәсәт әкәтләты?

– Ма щиремн, юхи хәшум оләтн мұң музей хотәва арсыр йис пурмәсәт хәнты әхлұв эвәлт әкәтты шеңк лавәртәңа йис. Хәнтәт

щикұш рәт ширн вәнт кәртәтн вәдләт, рәт ясаңан путәртләт, тәп немудты пурмәс юх па тунты эвәлт тұңширәңа верты ән веритләт. Ин тәп вошәң ремәслайт Центр хот хуши тәса па хурамәңа ләщәтум хәнты мир анәт-сәнәт муй па пурмәсәт шивадәты рәхл. Мұң Лянтор вошев пұңәдн рәт мұвәдн Клим Кантеров хоттел әхләд пида вәд. Тәта мосванән лұв әңкел музей хотәв пәта нянь верты кәр ләщәтәс. Щит пәта Клим ищи кұрұмн мұң пиләва кәр омәсты тынәл пәта путәртәс. Муй мосәд кәр верты пәта, щит иса тыв тәс па тәп ши нянь кәрәл ищипа лұв әңкелән ямсыева верса. Клим әхәт лұв рәпатайлд пәта тәп вух еша павтәс. Ма лұвела әхәт щиты лупсум: «Ин һаң әңкен ими тумтак па мулты вер иса верты хошл. Нәңена па ши катра верәта ямсыева вәндтыйлты мосл. Лұв па щит пелы иса кәш ән тайл».

– Елена Азимовна, муй һаң щимәщ верәт олаңан лупты вұтшидән?

– Ма вұтшәдум лупты, хути тәм йисн енумты хәнты айдат әх иса дыв мирел пурмәсәт верты ән хошләт па итәх шосн ән ләңхаләт.

– Хәнтәт күтн, алпа, мулты верәнтты хәннехуятәт тәм йисн хәщсәт?

– Тәп муртәң әх, вантә, вәдләт. Вәнашәк ювум хәнтәт эвәлт, щит Яков Данилович Нимперов. Лұв вәтша ширн кұш сыр-сыр нарэсьюх, кұш арсыр верәтн мосты пурмәс иса ләщәтты веритл. Щәдта па лұв имед, Анисья Андреевна, шеңк тәса па хурамәңа хә муй не ләмәтсухәт ентты хошәл. Ши әх тумпийн, вәнт кәртәдн иса атәлт ширн Анна Петровна Нимперова вәд. Лұв, алпа, ин лапәтгяң мултас оләта йис па ищипа юдн ентәсл, йиңкән муй вәнтән иса вәдпәслуман яңхәл. Ши ими вәдты

вән кәрта ки юхәтлән, әмәщ вантты, хути лұв хушеда шеңк сыстам. Иикел хұвн әнтәма ювмәл, лұв па вәтша ширәдн ар нявремәң хотәлтәйс па пухләд муй эвиләд енмәлтәс. Итәх пурайн хәннехуятәт лупләт, хути ай кәртәтн вәдты рұщ имет шеңк каркамәт, ма па ләдн тәм неңәт олаңан тәмиты путәртсум: «Хәнты имет хәдум пұш каркамшәкәт»!

– Елена Азимовна, муй арат пурмәс нын музей хотн хуши тайләты?

– Мұң кәтхушьяң вандтупсы ләщәтты арат хәнты мир пурмәс тайлұв, щит: хә муй не ләмәтты сухәт, анәт-сәнәт, сыр-сыр вой па хұд хурасәт, вәдпәс пурмәсәт па па утәт. Тәмәщ музей мұңева вера мосл!

Владимир
ЕНОВ

Евра кэртәлд ара арийл

Тәм хәннехуятэв Конда мўв эвәлт рәт дерд вәл. Вухадь мир Евраайкэртиенән 1939-мит одн сема питәс. Ащел, әңкед вой-хүд велпәсдуман вәснән. Валентин Михайлович әшколайн вәндтылум пурайн стихәт хәншты питәс. Олаңпутрәд 1956-

митоднхәншсәдэ, ширн лүвела 17 тәдвәс. Дорәң, екраң па ёхмәң Конда хуца енмум хуят мет олаңстихәдн мўвдхурас ара арийс. Шци артән, әд нәмла, хәншты юх ёша шци вўс па рәт мириел, мўвиел олаңән сорнең яснәт тывты питсәт. Валентин Михайлович

Тәм ванән Ёмвошн киника дўңәтты хотн вухадь ики Валентин Михайлович Молотков пида вэйтантупсы вәс. Лўв юхтум мира «Евра» немуп киникайл алысәдэ. Мет сыры лўв хәншум путәрләд дўңтәс. Шци мәр ёх лўв хәншум хурдал вантсўв.

хәншум путрәт дўңәттийн имухты сема лўв вәнтләд, дордал, сәңхумдал рәкәндәт. Лўв ардал күлэт, тәхруп ән тайдәт па шеңк сора па кашәңа дўңтәсләт. Шци тумпи тәм ики – шахматн юнтты тәс хә. Шци пәта топщиләты веролаңәниши хәншум стихәт тайл. Мет олаң рәпатая Целиноград вошн вўянтәс, шци мўвд па ара арисәдэ. Шәляң стихәт вудәң дәдә олаң олаңән па хәншман тайл. Лўв путәрләдн хәншсәдэ, муй иты Конда мўв хә ёх Вудәң

Отечественной дәдә пәнта мәнсәт. Тәм ики вәлүпсәд хўват арсыр кәрәщ тәхетн рәпительсә. «Югра дьлдуптәты» тәхийнкәщявәс. Шәлдә Тюмень вошн шуши мир кешә «Кедр» немуп оса тәхи пўншәс.

Ин Валентин Михайлович семьяйл пида Тюмень вошн вәд. Ван-кўтды шахматн кәсты тәхета яңхийл. Тәп сәмәдн енмум Евра кэртәлә талла. Ин лўв «Евра» немуп киникайл унтасн тәм дорәң мўв хўв нәпәт мўң па нәмты питлэв!

Ульяна ДАНИЛО

Йилпа хәншум хурәң ванлтупсы

Ас потты тыдәщ 19-мит хәтәдн «Галерея-мастерская Г.С. Райшева» хотн одюпн хурәт хәншты хә Геннадий Райшев йилпа дэщәтум хурәң ванлтупсы вәс.

Тәмхәтл йилпа хәншум хурдал ванлтупсы хәнты мир хурәт хәншты хә Г. Райшев «Югра мўвев юкантупсы» немнмәслә. Вантә, тәм 2015-мит одн округев сема питум хәтләд 85 ода йис. Ольга Гразно, Югра мўв йис пурмәсәт па киникайт дўңәтты хот тәхет кәща не, тәмәщ ванлтупсы олаңән тәмиты лупәс:

– Кашәң тыв юхтум хәннехуята вўтышәдлум лупты, хуты тәмхәтл мўң Геннадий Райшев йилпа хәншум хурәт вантты па арталәты веритлўв. Хән округев емәңхәтла дэщәтум хурәң ванлтупсы уша павәтты ләңхәдўв, шци щосн рәхд лупты, муй ширн мўң юхи хәшум олаңн вәсўв, рәпитсўв па

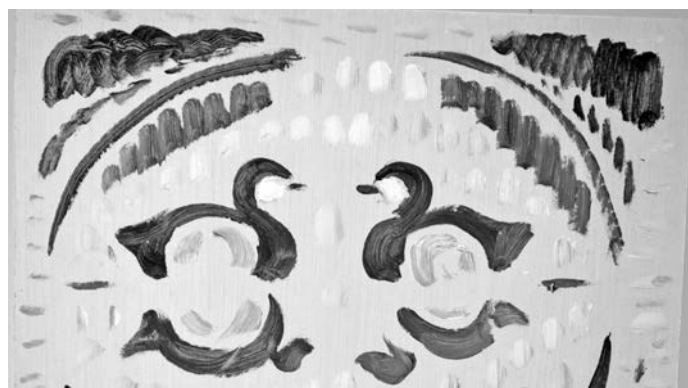
муйсәр верәт яма версўв. Геннадий Степанович хәншум рәпатайдал унтасн тәм хурамәң вэйтантупсы тывәс.

Тәм не яснәт юпийн искусствовед не Наталья Фёдорова щиты лупәс:

– Ма вәдем, муй ширн Геннадий Райшев шеңк ар рәпитл. Ма ширемн, тәм ванлтупсийн тәп лўв муртәң йилпа хәншум хурдал нын шиваләты веритләты па нәмәсты, муй олаңән лўв шци хурасәт ямсыева дэщәтәс.

Кашәң хур хуши мўң дьдәң мўвиел хурәт хәншты хә аляс. Шит пәта шци тәм ванлтупсы «Югра мўвев юкантупсы» немн лўв немасыя мәслә. Нәмәстемн, тәмәщ хурәң алисупсәт шеңк мосләт!

Владимир НОСКИН

Касум мўв палтап верат олаңан

Ёмвошн «Ангелы революции» нёмпи кина вандтасы. Там кина хур Алексей Федорченко лэщатс.

Тата вандтасы, муй ширн Касум мўвн ладь тывас. Ши верат 1930-мит олатн вэсат. Мет олаң пўш там ут Россия мўвн 2014-мит одн вандтасы. «Ангелы революции» кина хур хуца немасыя актёрат Дарья Екамасова, Олег Ягодин, Константин Балакирев, Павел

Басов, Георгий Иобадзе, Алексей Солончев па па хуятат юнтсат. Мет амаш вэс Касум мўв ханты веншат кинайн шўвалаты. Щиты там кина хўрн Яков Тарлин, Яков Аликов, Михаил Ерныхов, Екатерина Обатина, Валентина Тарлина па па хуятат юнтсат.

Кина вандтаты едпийн продюсер ики **Дмитрий Воробьёв** лупас:

– Мет олаң там кина 2014-мит одн Рим вошн вандтасы. Там кина арсыр мойлупсэт вўс. Италия мўв ёх Алексей Федорченко верты кинайт шеңк мосман тайлдал. Мўнева мет вэн вер – щит тата Ёмвошн ши ут вандтаты. Вантэ, ин там хатлвэнта тата ши йис вер хайом мир ретат вэдлат. Щит

шуши мир йис вэлупсы сўртат. Там верат олаңан мўнева исторической наукайт кандидат ими Татьяна Молданова путартас. Кина верты икия А. Федорченкая амаш увас шуши мир вэлупсы тамаш хурат хўват елды вандтаты. Вэн пэмашипа яснат культура верат тэты министерства тахия китлўв. Дыв вухн нётсат кина хур верты.

Ульяна МОЛДАНОВА

Ямал мўвн Увас мират касупсы вэс

Ван хатлуп тыдэш 1-5-мит хатлэтн Ямал мўв Ноябрьск вошн Россия увас мират ёрщты касупсы манас. Там вэн ёрщты вер Ямал мўвн кимит пўш лэщатсы.

Тыв Югра, Ямало-Ненецкой, Ненецкой, Чукотской округат, Красноярской, Хабаровской, Якутия, Коми, Эвенкия мўват па Тюменской область эвалт 140 ёрщты хуят юхтыдас.

Югра мўв эвалт щата Нуви саңхум, Нефтеюганской, Нижневартовской, Сэрхант районат, Ёмвош па Нижневартовск вош эвалт ёрщты неңат па хейт кассат. Щит ши хуятат, мата ёх там ол васы манты тыдэшн Сэрхант район Солнечной кертан ищимаш увас мир ёрщты касупсийн нух питсат.

Россия мўв ёрщты касупсы вет ширн лэщатсы. Вет хатл мэр юхтум хуятат халум пўш ширн навэрсат, юх шеп пида хэхалдсат, даюм ёвалдсат, тыншан тахсат па эхал шепи навэрсат.

Касупсы сухнум юпийн олаңмит тахия Югра мўв ёрщты ёх

питсат. Кимит тахи – Красноярской мўв, хадмит – Ямал мўвн вэдты ёрщты хуятат вўсат.

Юх шеп пида хэхалды касупсийн сорни мевд пос Нуви саңхум район эвалт юхтум Сергей Анямов холумтас. Эвет кўтн Сэрхант районан вэдты айлат не Анна Адамович нядмит тахия питас.

Даям ёвалды касупсийн олаңмит тахия Ямал мўвн вэдты Егор Варцапов питас (203,7 метра). Кимит тахи Югра мўв эвалт юхтум хэ Михаил Игишев ёша павтас (174, 2 метра). Хадмит тахи Ненецкой округан вэлты хэ Никита Дуркин вўс (170, 7 метра).

Тыншан сўва ёвалды касупсийн олаңмит тахи Ямал мўвн вэдты хэ Артём Вора вўс (38 метра). Кимит – Тюменской область эвалт юхтум хэ Егор Тэсида павтас (28 метра). Хадмит

тахия Якутия мўваң хэ Алексей Созонов питас (21 метра).

Неңат кўтн **эхал шепи навэрти касупсийн** Югра эвалт юхтум не Анна Адамович олаң тахия питас (414 пўш). Кимит па хадмит тахенан Красноярской мўвн вэдты неңан Виктория Кожина (413 пўш) па Ирина Журавлёва (401 пўш) вўснән.

Хейт кўтн мет яма эхал шепи навэрсат Красноярской мўвн вэдты хуятнән Эдуард Комаров (722 пўш) па Семён Мосейчук (690 пўш). Хадмит тахи Югра мўв эвалт юхтум хэ

Артём Назаркин (640 пўш) вўс.

Ияха вет касупсы лўнатты ки, олаңмит па кимит тахенан Югра мўвн вэдты хуятнән Максим Нигаматуллин па Михаил Игишев вўснән. Хадмит тахия Ямал мўваң хэ Егор Варцапов питас.

Неңат кўтн олаңмит па кимит тахенан Красноярской мўв эвалт юхтум неңан вўснән. Хадмит тахи Югра мўв ёрщты не Анна Адамович холумтас.

**Ханты ясаңа тулмащтас
Ирина САМСОНОВА**

А. Вьюткин верумжур

Мойңа юхтыйдсәт

Ёмвош округ 85 од сема питум хәтл пәты «Ханты ясан» па «Луима сэрипос» хота 6-мит ашколайн хәтмит классан вәндтыйдты нявремәт мойңа юхтыйдсәт.

әмәщ вәс ай пушхиет пәты верум «Хәтлые» немпи журнал неpek вантты. Тәм едпәң па хурамәң неpekән увәс мир емаңхәтләт, рәт мирәт, вулаң әх па вулаң верәт, нявремием олаңән лүнәтты рәхл. Шәдта йис моньшәт, путрәт, амаматышет, сыр-сыр юнтупсәт, арсыр нумсәң утәт әмшә ләщәтман вәлдәт. Шци тумпийн неpek хува́т ханты яса́н вәндтәты рәхл. Округевн вәдты пушхиет мўнева путрәт, олюпн хәншум хурәт китләт, мўң дыв

ләщәтум утләд ищи непека верләдүв. Шит пәты «Хәтлые» немпи неpekәт кашәң ашколайн па хәтл мәртәпиет лавәдты хотәтн лавәдман тәйлыйт.

Вәйтантупсы юпийн «Ханты ясан» па «Луима сэрипос» ух кәшә не Раиса Решетникова мойңа юхтум кашәң няврема шимәщ хурамәң неpek па вухаль мир поэт Андрей Тарханов хәншум йилуп киника мойдәс.

Ирина САМСОНОВА

Сырыя хурәң вәндтупсы олаңән пушхиета айкед тәсүв. Елды вәндтәсүв, муй ширн мўң рәпитлүв, ху́ты газетайңән ләщәтлүв па муй ширн путрәт хәншлүв. Шәдта сайт олаңән айкедтәсүв. 2013-мит од вўш әвәлт

мўң хәншум путрәт хәлүм ясәтн: ханты, вухаль па рўщ ширн тәта www.khanty-yasang.ru тәхийн лўнәтты рәхл.

Шци юпийн путәртсүв, муй сәр неpekәт, киникайт, хурәң альбомәт ләщәтлүв.

Нявремәта мет

Финн ики нарэс сувәт арталәс

Ас потты тыдәщ 18-мит хәтәдн Ёмвошн Ас-угорской театр хот йитн Финляндия хон пеләк әвәлт юхтум хә ханты па вухаль мирңән нарэс сувәт арталәс.

Тимо Кавяляйнен айтедн кантеле немуп нарэсьяхән юнтәс, ин лүв увәс пеләкн вәдты

Финн ики нарэсьяхән юнтәл

шуши әх нарэс сувәт вәндтәты па уша верты питәс. Шит пәта мет олаң пўш Ёмвоша юхтәс па шеңк ләңхәл вантты, муй ширн хәнтәт нарэсләдәт. Вантә, кантеле па нарэсьях йис пурайт вўш әвәлт иса и хурасн мәнләт па иштит ар сувләд ияха рәхләт. Шит пәта тәм финн ики шеңк әмшә ханты па вухаль мирңән нарэсьяхәт тәйл.

Тимо тәм вәйтантупсы пурайн ләңхәл кина хурвўты, муй ширн мўң мўевн вәдты шуши

Ас-угорской театр айдат әх нарэс сувәт унтасн якләт

мирәт нарэсләдәт, нарэс сувәт мәнты кемн якләт па хурамәңа аридәт.

Тәмәщ вәйтантупсы тәта мосванән Финляндия хон пеләк

ики пәта Ас-угорской театр хуши рәпитты айдат хәннехуятәт ләщәтсәт.

Владимир ЕНОВ

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№24 (3444), 18.12.2015

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**

Ответственный секретарь –
Новыхова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск,
ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52

E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ОАО «Тюменский дом печати»
г. Тюмень, ул.Осипенко,
д. 81-220.

Подписано в печать:

по графику 16.12.2015 г.
в 15.00.; фактически
16.12.2015 г. в 15.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ **2160**
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.